

UOT 78.07

F.İ.Rzayeva

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
firangiz-rzayeva@mail.ru

ŞAĞIRDLARIN MUSIQİ TƏRBIYƏSİ KONTEKSTİNDƏ FƏNLƏRARASI SİNTEZ PROSESİ

<https://doi.org/10.30546/170899876.72.01.2025.0072>

Açar sözlər: innovasiyalar, fənlərarası əlaqə, yaradıcılıq prosesi, musiqi qavrayışı, təxəyyül, obrazlı təfəkkür

Məqalədə qeyd olunur ki, gənc nəslin estetik tərbiyəsinin, bundan irəli gələrək musiqi tərbiyəsinin innovativ yollarının axtarışı cəmiyyət həyatının bütün sahələrinin humanistləşdirilməsinə artan tələbatı ilə əlaqəlidir. Fənlərarası əlaqə məktəbliyə musiqi, teatr və təsviri sənət xüsusiyyətlərinin dərk edilməsində əhəmiyyətli yardım göstərə bilər. Xüsusi olaraq vurğulanır ki, tədrisdə fənlərarası əlaqələr şagirdin zehni fəaliyyətinə yaradıcılıq elementlərini daxil edir. Bunu musiqi dərslərində müxtəlif bədii yaradıcılıq növlərinin bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqələndirilməsi və tədris prosesində davamlılığın nəzərə alınması yolu ilə həyata keçirmək olar. Musiqi fənninin ona daha uzaq sayılan, informatika, riyaziyyat, fizika kimi fənlər ilə də inteqrasiya əlaqələri mümkündür.

Ф.И.Рзаева

ПРОЦЕСС МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО СИНТЕЗА В КОНТЕКСТЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТУДЕНТОВ

Ключевые слова: инновации, междисциплинарная коммуникация, творческий процесс, музыкальное восприятие, воображение, образное мышление

В статье отмечается, что поиск инновационных путей эстетического воспитания подрастающего поколения, а также музыкального образования связан с растущим спросом гуманизации всех сфер общественной жизни. Междисциплинарность может оказать значительную помощь школьнику в понимании особенностей музыки, театра и изобразительного искусства. Особо подчёркивается, что межпредметные связи в обучении включают творческие элементы в мыслительную деятельность школьника. Этого можно добиться возрождая на уроках музыки разные виды художественного творчества через взаимодействие друг с другом и учитывая преемственность в учебном процессе. Возможно создание интеграционных отношений между предметом музыки и такими предметами, как информатика, математика и физика, которые считаются более далёкими от него.

F.I.Rzayeva

PROCESS OF INTERDISCIPLINARY SYNTHESIS IN THE CONTEXT OF MUSICAL EDUCATION OF STUDENTS

The article notes that the search for innovative ways of aesthetic education of the younger generation, as well as musical education, is connected with the growing demand for humanization of all spheres of public life. Interdisciplinarity can provide significant help to the student in understanding the features of music, theater and visual arts. It is especially emphasized that intersubject connections in education include creative elements in the student's mental activity. This can be achieved by reviving different types of artistic creativity in music lessons through interaction with each other and taking into account continuity in the educational process. It is possible to create integration relations between the subject of music and such subjects as computer science, mathematics and physics, which are considered more distant from it.

Müasir elmin inkişafında elmi biliklərin sintezi ilə vəhdətdə diferensiaslaşdırılması, tədqiqat metodlarının elmin bir sahəsindən digərinə köçürülməsi, ictimai şüurda olan integrativ proseslər onun istiqamətini müəyyən edən prioritet xüsusiyyətlərə çevrilir. Müasir elmin bu xüsusiyyətləri təhsilin inkişafının yeni yollarını axtarmağa yardım edir və onun əsas məqsədi dünyanı vahid şəkildə dərk edən, peşəkar, sosial sahələrdə aktiv fəaliyyət göstərə bilən çoxşaxəli yaradıcı insan yetişdirməkdir.

Müasir dövrdə mövcud olan texniki imkanlar insanın bütün gözləntilərini üstələyib və bu, şübhəsiz, həyatın bir çox sahələrində innovasiyaların tətbiqinə imkan yaradır. Adətə çevrilmiş konservativ ənənəvi tədris üsulları daha liberal üsullarla əvəz olunur. Mütəxəssislər arasında tədris üsulları və metodları ilə bağlı olan suallar qızgın müzakirələr mövzusunə çevrilir. Musiqi təhsili məzmununun yenilənməsi müxtəlif yollarla aparıla bilər. Lakin real dəyişikliklər müəllimin pədaqoji prosesə nə dərəcədə yeniliklərdən istifadə etməsindən asılıdır.

Gənc nəslin estetik tərbiyəsinin, bundan irəli gələrək musiqi tərbiyəsinin innovativ yollarının axtarışı cəmiyyət həyatının bütün sahələrinin humanistləşdirilməsinə artan tələbatı ilə əlaqəlidir. Bu məqsədin reallaşdırılmasının qeyri-şərtsiz mənbəyi uşaq və yeniyetmələrin yüksək keyfiyyətli ümumi təhsil alması, onların daim mənəvi cəhətdən zənginləşməsidir. Məhz bu səbəbdən pədaqoji prosesdə estetik yönümlü fənlərə son dərəcə mühüm əhəmiyyət verilir. Bu fənlərin sırasında Musiqi fənni xüsusi ilə seçilir.

Təhsildə subyektlərin integrasiyasının tətbiqi problemi uşaqların idrak ehtiyatlarını ödəmək və intellektual fəaliyyətə can atmaq məsələlərini həll

etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bir çox tədqiqat əsərləri, eyni zamanda xarici elmi mənbələrdə açıqlanan təcrübələr göstərir ki, onların şagirdlərin idrak fəaliyyətlərinə daxil edilməsi mərhələlərində fənlərarası əlaqə başlanğıc, həvəsləndirici stimül rolunu oynayır. Əvvəlki təcrübə nəticəsində əldə olunan biliklərin sintezi onun idrak fəaliyyətinin tənzimlənməsinə çevrilir.

İdrak fəaliyyətinin məhsuldarlığını xarakterizə edən biliyin bir fəndən digərinə ötürülməsi bacarığı şagirdin əqli inkişafının göstəricisi kimi çıxış edir. Ötürülmə – məlum olanın fənlərarası ümumiləşdirilmədən və yeni, ümumiləşdirilmiş biliyin sintezindən ibarətdir. Tədrisdə fənlərarası əlaqələr şagirdin zehni fəaliyyətinə yaradıcılıq elementlərini və eyni zamanda, idrak fəaliyyətində özünü göstərən reproduksiya, axtarış elementlərini daxil edir.

Yeni pedaqoji təfəkkürün əsas prinsipləri haqqında Azərbaycanın görkəmli pedaqoq-alimi A.Mehrabov demişdir: “Azərbaycanın təhsil tarixində artıq tələbəyönümlü bir təhsil sistemi formalaşır. Cəmiyyətimizin ehtiyac və tələbatlarına uyğun bu sistemin qurulmasında demokratikləşmə, humanistləşmə, integrasiya, diferensiasiya, fərdiləşmə, humanitarlaşma kimi mühüm pedaqoji prinsiplər nəzərə alınır” (3).

Qədim dövrlərdə yaradıcı insanlar fəlsəfə, din, poeziya, musiqi, bədii yaradıcılıq sahəsində çoxşaxəli, maarifçi şəxsiyyətlər olmuşlar. Dünya incəsənəti tarixindən bəzi nümunələri misal göstərmək istədik. Məsələn, qədim Yunanıstanın incəsənətində musiqi, rəssamlıq və memarlığın təbii birləşməsinin sintezi mövcud idi. Qədim Şərqdə isə bu sintez özünü musiqi, söz, rəqs və təsviri incəsənətin birliyində təzahür etdirdi. Nümunə olaraq, əlində musiqi aləti olan, düşməyə hücum çağırışı ilə sehrli rəqsini ifa edən şamanı əks etdirən qayaüstü rəsmləri göstərə bilərik.

Müasir ümumtəhsil məktəbində musiqi müəllimi dərş prosesinə hazırlığı zamanı, mövzudan irəli gələrək, özündə sənətsünaslıq, kulturologiya, diyarşünaslıq, ədəbiyyat, tarix, psixologiya, teatr, memarlıq, təsviri sənət elementlərini birləşdirməlidir. Tədris fənlərinin bu növ sintezi əsasında öyrədilməsi, həyatımızın əksi olan incəsənətin kompleks dərk olunmasına yardım edir.

Fənlərarası əlaqə uşağa musiqi, teatr və təsviri sənətin xüsusiyyətlərinin dərk edilməsində əhəmiyyətli yardım göstərə bilər. Bunu musiqi dərslərində müxtəlif bədii yaradıcılıq növlərinin bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqələndirilməsi və tədris prosesində davamlılığın nəzərə alınması yolu ilə həyata keçirmək olar. Vurğuladığımız fikrə əsas kimi, akademik İ.Pavlovun ali sinir fəaliyyəti haqqında olan nəzəriyyəsini göstərə bilərik (6). Nəzəriyyəyə görə, hər bir yaranmış müvəqqəti əlaqə və ya şərti

refleks istər-istəməz əvvəllər qurulmuş müvəqqəti əlaqələr sisteminə daxil edilir.

Fənlərarası əlaqələr tədris prosesində və ya şagirdin şüurunda müxtəlif fənlər arasında yaranan faktiki əlaqələrin ifadəsidir. Fənlərarası əlaqələrin iki tərəfi mövcuddur: obyektiv və subyektiv. Bu əlaqələrin obyektiv tərəfi təhsilin məzmununun müəyyən edilməsində öz ifadəsini tapmalı və müvafiq tədris fənləri üzrə kurikulum, fənn proqramlarının tərtib edilməsində, dərsliklərin, tədris-metodiki vəsaitlərin tərtibində nəzərə alınmalıdır. Fənlərarası əlaqələrin subyektiv tərəfi isə təlim prosesində müəllimlər tərəfindən həyata keçirilir.

Fənlərarası əlaqələrin müxtəlif formaları mövcuddur. Onlardan biri axtarış metodudur və özündə tədris materialının toplanmasını, yaradıcılıq layihələrinin yerinə yetirilməsini, müxtəlif səviyyəli müsabiqələrdə, bədii konsert axşamlarında iştirakı, mövzunun müstəqil öyrənilməsini ehtiva edir. Bu əlaqələrin digər forması – layihə fəaliyyətidir ki, nəzəri biliklərin praktiki təcrübə ilə birləşməsinə yardım edir. Layihə fəaliyyəti bilik və vərdislərə qarşı tətbiqi yanaşmanı formalaşdırır. Eyni zamanda şagirdlərə incəsənət sahəsində daha dolğun, yaradıcı özünüifadə imkanları şəraitini yaradır. Layihə mövzularının seçimi müxtəlif ola bilər. Onlar, bir qayda olaraq, tədris fənlərinin məzmunundan və ya onlara yaxın, “qonşu” sahələrdən daxil edilir. Beləliklə, biliklərin kifayət qədər təbii integrasiyası əldə olunur.

Qeyd etdiyimiz kimi, musiqi fənninin tədrisində humanitar fənlər olan ədəbiyyat, tarix, həyat bilgisi, incəsənət sahələri olan boyakarlıq, teatr, kino sənəti, xoreoqrafiya və s. ilə integrasiya əlaqələri ən faydalı, məhsuldardır. Lakin buna baxmayaraq, musiqini digər, ona daha uzaq olan sahələr sayılan, informatika, riyaziyyat, fizika kimi fənlər ilə də integrasiya əlaqələri yaratmaq mümkündür. Yüksək emosional-estetik təsirdən başqa, bu növ dərslər şagirdlərdə dünyanın əsl bədii kəşf mənbəyinə, onların yaradıcı potensialının inkişaf stimuluna, bədii zövqün formalaşması vasitəsinə çevrilir. Elmin, incəsənətin və ədəbiyyatın yuxarıda qeyd etdiyimiz sahələrini birləşdirən dərin əlaqələr müxtəlif anlayışların kompleksli qavrayışın formalaşmasında davamlılığını təmin etməyə imkan yaradır.

Musiqi fənninin tədrisində “integrasiya” anlayışının bir neçə mənası ola bilər. Məsələn şagirddə musiqi dünyası haqqında dolğun təsəvvür yaratmaq mənası (bu halda integrasiyaya tədrisin məqsədi kimi baxılır). Bu növ integrasiya nəticəsində şagird ayrı-ayrı anlayışlar arasında olan əlaqəni görmək, musiqi dünyasını tam şəkildə təsəvvür etmək, fənn biliklərinin bir-birinə yaxınlaşması üçün ümumi platforma tapmaq imkanını əldə edir. Bu halda integrasiya tədris vasitəsi olur. Mövcud fənn biliklərinin qovşağından şagirdlər musiqi dünyası haqqında yeni təsəvvürlər əldə edərək, onları sistematik şəkildə tamamlayır və genişləndirir, onlarda musiqili-integrativ

təfəkkürün inkişafına istiqamətləndirir. Bu halda integrasiya tədrisin nəticəsi kimi çıxış edir.

Musiqi dərslərində fənlərarası və fəndaxili integrasiya bir neçə fənni müəyyən əsas mövzu və ya əsas anlayışlar ətrafında birləşdirməklə həyata keçirilə bilər. Şagirdlərə musiqi dərslərində bu sənətin inkişafında olan tarixi dövrlər, bu dövrlərdə fəaliyyət göstərən bəstəkarlar və onların yaradıcılıqları, musiqi dilinin, onun ifadə vasitələrinin, musiqi formaları haqqında biliklər verilir. Verilən biliklər şagirdlərin yaradıcılıq təfəkkürünə və dünyagörüşünə təsir göstərir. Onlar musiqi əsərini dinlədikdə musiqi ifadə vasitələri ilə, nümunələr vasitəsi ilə tanış olur, məlumatlandırılır və dərslərin bu bölümü fənnin ən əhəmiyyətli komponentlərindən biri olur. Bu bölüm dərslərin musiqi təlimi, musiqi ədəbiyyatı və sadə alətlərdə ifa etmə bölümləri ilə uyğunlaşdırılır. Bu da, öz növbəsində, musiqi əsərinin xarakteri, onun tempi, dinamik inkişafı, musiqi forması kimi xüsusiyyətlərinin dərk olunmasına yardım edir.

Musiqi dərslərində biliklərin sintezi vasitəsi ilə yaranan fənlərarası integrasiya ancaq musiqi qavrayışı mədəniyyətinin yüksəldilməsinə deyil, həm də bədii fəaliyyətin fəal formalarında yaradıcılıq vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə kömək edir. Mövzu üzrə ümumiləşdirmələr öyrənilən materialın sistemləşdirilməsinin, müxtəlif estetik hadisələrin və anlayışların idrakının, musiqi əsərlərinin zəngin məlumatla təqdim olunmasının, pedaqoji prosesin tədris və tərbiyə aspektlərinin əlaqələndirilməsinin mühüm vasitəsidir.

Musiqinin məzmunu duyğulu, obrazlı və rəşional komponentlərdən ibarətdir və onun dərk edilməsi üçün musiqi müəllimi şagirdlərə qavrama mədəniyyətini, təxəyyülü, həssaslığı və eyni zamanda, məntiqi təhlil etmə bacarığını aşılmalıdır. Musiqi qavramanın nəticəsi kimi emosional məmnunluqla yanaşı, eyni zamanda, fəal idrak, həyəcan, bədii əsərin məzmununun estetik dəyərləndirilməsi çıxış edir. Bu prosesdə təxəyyül xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Musiqi təxəyyülünün əsasını obrazlı təsəvvürlər təşkil edir. Həyati təcrübə, müxtəlif fənlərə dair biliklərin sintezi, mənəvi-estetik ideallar təxəyyülün mənbəyidir. Təxəyyül insanın istənilən fəaliyyətinə xasdır. Lakin məhz musiqi qavrama və obrazlı təfəkkür prosesində o, xüsusi rol oynayır. Görkəmli alim V.M.Teplovun fikrinə görə, “musiqi təxəyyülünün spəsifikasiyi eşitmə yolu ilə yaranan assosiasiyalarla müəyyən edilir” (8). Təxəyyül ancaq qavramanın nəticəsi olaraq deyil, həm də fəal bədii yaradıcılıq üçün impuls kimi çıxış edir. Bu yaradıcılığın nəticələri həm musiqi əsərində, həm musiqi ifaçılığında və həm də dinləyicidə yaranan obrazlarda öz əksini tapır. V.M.Teplov qeyd edirdi: “Musiqinin qavranılması – dünyanın musiqili, emosional idrakıdır” (8).

Beləliklə, biliklərin sintezi vasitəsi ilə yaranan integrasiya nəticəsində musiqinin qavrama, təxəyyül və təfəkkür prosesləri vəhdətdə

fəaliyyət göstərərək uşağın musiqi qabiliyyətlərini, və nəticə etibarı ilə mədəniyyətini formalaşdıracaq.

Müasir zamanda integrasiya qlobal dünyanın təhsil aləmində aparıcı yer tutur. Bu səbəbdən informasiyaların genişləndiyi bir dövrdə cəmiyyətin sürətlə və dəyişkən dinamikasını izləmək və ona uyğun olaraq inkişaf etmək üçün birləşmələr, bloklar yaranmaqla ümumiləşdirmələr aparmaq ən səmərəli strategiyalardan biri kimi qəbul edilir. Müasir təhsildə integrasiyaya sadəcə dəbdə olan bir epitet kimi deyil, insan fəaliyyətinin bütün sferalarını xarakterizə edən, əks etdirən bir tendensiya kimi baxılmalıdır. Zənnimizcə, bunu həyata keçirmək üçün yeni integrativ fənn proqramlarında ciddi kurikulum çərçivələrindən bir qədər azad yanaşmalara daha çox yer verilməlidir.

Təbii ki, təcrübi musiqi yaradıcılığı daim müəyyən maddi dəstək, yəni müxtəlif musiqi alətləri, hər sinfin xüsusi texniki aparatura, internet şəbəkəsinə çıxış ilə təmin olunmasını tələb edir və bu mənada nəzəri hazırlıq tədris prosesinin təşkilatçıları üçün son dərəcə əlverişlidir. Bununla yanaşı, şübhəsiz, rahatlıq öyrənənlərin musiqi tərbiyəsi inkişafında çox əhəmiyyətli itkilərə, bəzən birbaşa əks pedaqoji nəticələrə səbəb olur. Yəni musiqiyə maraq deyil, ikrah hissi yaranır.

Ümumi kompüterləşdirmə şəraitində məktəb və hətta ev şəraitində kompüterlərin midiklaviatura ilə dəyərli musiqi proqramları ilə təchiz edilməsi, məktəbdə musiqi alətlərinin alınması və saxlanması o qədər də böyük məbləğ tələb etmir. Bu üsulun pedaqoji səmərəsi, yəni yeni pedaqoji texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı problemlərin həllinin üstünlüyü aydın nəzərə çarpır. Söhbət musiqi təhsilinin inkişafı üçün yeni vektorların axtarışından gedir. Bu baxımdan musiqili-kompüter texnologiyalarının təhsilə tətbiqi müasir prosesin əsas vektorlarından biri kimi çıxış edir. Müasir dövrdə ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olan və gündəlik həyatımızın mədəni məkanını belə sürətlə zənginləşdirən ən güclü pedaqoji alət olan kompüter musiqi pedaqogikası çərçivəsində nəzərdən qaçıрмаq mümkün deyil. Düzdür fortepianoda ifaçılıq bacarığı mükəmməl olan musiqi müəlliminin alətdə canlı ifası əvəzolunmazdır. Lakin məktəblilərin musiqiyə olan maraqlarının daha da formalaşmasına yardım edə bilər.

Yekun olaraq qeyd etmək istərdik ki, müasir təhsil modellərinin, konsepsiyalarının əsas ideyası sadəcə olaraq təhsil alanların yaddaşını nəzəri faktlarla yükləməyə yönəlməmişdir. Müasir məktəbin əsas məqsədi rəqabətə qabil, çevik təfəkkürə malik olan, onu əhatə edən təsirlərə tənqidi yanaşmaq bacarığı olan, sərbəst qərar qəbul edən, dəyişən şəraitə uyğunlaşan, müstəqil öz fikrini ifadə edə bilən şəxsiyyət formalaşdırmaqdır. Bu məqsədlərə çatmaq üçün, zənnimizcə, ən uğurlu yollardan biri biliklərin sintezi nəticəsində yaranan integrasiyanın tətbiqidir. Integrasiyalı dərslərin

keçirilməsi, fənlərarası əlaqələrin ən yaxşı təzahürüdür. Bu növ dərslər həm müəllimlərin, həm də şagirdlərin öncədən və əsaslı surətdə hazırlığını tələb edir. Musiqi dərslərində biliklərin sintezi vasitəsi ilə yaranan fənlərarası inteqrasiya ancaq musiqi qavrayışı mədəniyyətinin inkişafına deyil, həm də bədii fəaliyyətin fəal formalarında yaradıcılıq vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə kömək edir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Axundova G.* İntegrativ dərslərin xüsusiyyətləri // Musiqi elmi, mədəniyyəti və təhsilinin aktual problemləri, Bakı: ADPU, 2021, №1(19), s.37-43
2. *Badiyev S.* Şagirdlərin yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsində yeni təlim texnologiyalarından istifadə. Bakı, 2008, 153 s.
3. *Mehrabov A.* Müasir təhsilin konseptual problemləri. Bakı, 2008, 516 s.
4. *Qədimova J.* Musiqinin tədrisi metodikası. Bakı: ADPU, 2007, 323 s.
5. *Багирова Т.* Синкретизм искусств в воспитании индивида и социума: монография. Баку: Элм, 2005, 265 с.
6. *Белкин Р.* И.И.Павлов и его учение. Москва: Госкультпросветиздат, 1951, 124 с.
7. *Гриценко Н.* Интегрированные уроки – одно из средств привития интереса к учебным предметам // Начальная школа, 2005, с.21-24
8. *Теплов Б.* Психология музыкальных способностей. 2-е изд., Санкт–Петербург, 2020, 488 с.

Redaksiyaya daxil olub 22.01.2025

YAZI QAYDALARI

- “Pedaqoji Universitetin Xəbərləri” dövrü elmi jurnalının “Humanitar, ictimai və pedaqoji-psixoloji elmlər” seriyası əvvəllər nəşr olunmamış elmi məqalələri qəbul edir.
- Məqalələr **Azərbaycan, ingilis, türk və rus** dillərində jurnalın elektron ünvanına – **jhss@adpu.edu.az, n.q.aslanova@gmail.com** göndərilir.
- Məqalələr **Microsoft Word** proqramında Times New Roman şrifti ilə 12 pt. ölçüdə 1,0 intervalla yazılmalıdır. Səhifə ölçüləri: sağdan və soldan 2,0 sm, yuxarıdan 2,5 sm, aşağıdan 2,2 sm olmalıdır.
- **Başlıq** ortada qara və böyük hərflərlə yazılmalıdır.
- Məqalənin quruluşu aşağıdakı bölümlərdən ibarət olmalıdır: müəllifin adı, ata adı və soyadı, iş yeri, elmi dərəcəsi və elmi adı, üç dildə açar sözlər və xülasə (100-150 sözdən ibarət, 11 pt. ilə) ədəbiyyat siyahısı. Hər üç dildə yazılmış xülasələr bir-birinin eyni olmalı və məqalənin məzmununa uyğun olmalıdır.
- Məqalələrdə verilən **şəkil, rəsm, qrafik və cədvəllər** düzgün, aydın və mətn içərisində olmalı, onlara aid olan yazılar altında yazılmalıdır.
- **İstinadlar** mətn içərisində kvadrat mötərizədə göstərilməklə məqalənin sonunda əlifba ardıcılığı ilə nömrələnməlidir. Məsələn: [1, s. 8].
- Ədəbiyyat siyahısında verilən hər bir istinad haqqında məlumat tam və dəqiq olmalıdır. İstinad olunan mənbənin bibliografik təsviri onun növündən (monoqrafiya, dərslik, elmi məqalə və s.) asılı olaraq verilməlidir. Simpozium, konfrans materiallarına və ya tezislərinə istinad edilərkən məqalə və ya tezis adı göstəriməlidir.
- Məqalələrin həcmi: 5-12 səhifə.
- Məqalələr mütəxəssis rəyi (məxfi olaraq) əsasında jurnalın redaksiya heyətinin qərarı ilə çap olunur. Redaksiya düzəlişlər etmək üçün məqaləni müəllifə qaytara bilər.
- Məqalədə gedən hər hansı bir elmi yenilik, tezis və s. üçün müəllif şəxsən məsuliyyət daşıyır.
- Jurnalda dərc olunmayan məqalələr geri qaytarılmır.

WRITING RULES

- “Humanitarian, social and pedagogical-psychological sciences” series of the periodic scientific journal “Transactions of Pedagogical University” accepts previously unpublished scientific articles.
- The articles can be sent in **Azerbaijani, English, Turkish and Russian** languages to the journal’s electron address – **jhss@adpu.edu.az, n.q.aslanova@gmail.com**.
- Articles should be written in **Microsoft Word** writing program Times New Roman alphabet in the font size 12 punto with interval between line in the range of 1.0 characters. Page sizes: from the right and left 2.0 sm, from above 2.5 sm and the bottom 2.2 sm.
- **The title** should be written in black and capital letters in the middle.
- The structure of the article should be consist of the following format: author's first name/patronymic/last name, position, scientific degree and title, a summary and the key words in three languages (100-150 words, 11 punto) and the list of literature. Summaries written in three languages should be equal to each other and match the content of the article.
- **The drawings, pictures, graphics and tables** in the articles should be correct, clear and given in the text and writings that belong to them should be written underneath.
- References indicating in square brackets should be numbered in alphabetical order and given at the end of the article. For example: [1, 8]
- Information about any reference given on the list of literature must be complete and accurate. The bibliographic description of the source reference should be based on its kind (monographs, textbooks, scientific papers, etc.). The name of the article or thesis must be shown when referring to the symposium, conference materials or to the theses.
- The volume of the articles: 5-12 pages.
- Articles are published on the basis expert review (in confidence) by the decision of the Editorial Board of the journal. Editorial Board may return the article to the author to make corrections.
- Unpublished articles are not returned.